

Justis- og beredskapsdepartementet
sendes elektronisk

Deres referanse:
24/2642-MALO

Vår referanse:
24/128470 - 14

Sted, dato:
Oslo, 02.09.2024

Politidirektoratets hørings svar - forslag til lov om statens kommisjon for partnerdrap

Innledning

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets brev av 11. juni 2024 hvor Politidirektoratet er bedt om å gi innspill til forslag til lov om statens kommisjon for partnerdrap. Vi viser videre til avtale om utsatt frist for høringsinnspill, og beklager en noe sen oversendelse.

Politidirektoratet har bedt Krios, Politihøgskolen, Oslo politidistrikt, Sør-Vest politidistrikt, Nordland politidistrikt og Vest politidistrikt om innspill til høringsnotatet. Det er mottatt innspill fra Krios, Oslo og Nordland politidistrikt. Alle innspill følger vedlagt.

Politidirektoratet viser særlig til innspillet fra Krios, som vi all hovedsak slutter oss til, med unntak av spørsmålet om forslag om forbud mot bruk som bevis i straffesaker eller sivil sak og unntak fra forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6. Dette omtales nærmere nedenfor.

Kort om høringen

Forslaget om ny lov følger opp en av anbefalingene fra partnerdrapsutvalget i NOU 2020:17 Varslede drap? om å etablere en permanent og uavhengig undersøkelseskommisjon for partnerdrap. Formålet med kommisjonens arbeid skal være å forebygge drap og voldshendelser som begås av nåværende eller tidligere partnere ved å bidra til økt fenomenkunnskap i offentlig virksomhet og til å identifisere forbedringspunkter i forebyggingen av partnervold og partnerdrap. Departementet vurderer at opprettelse av en slik kommisjon vil være egnet for å vurdere håndteringen av slike saker på systemnivå, og vurderer at kommisjonens arbeid vil kunne danne grunnlag for viktig kompetanseheving og bedre samhandling på tvers av etater.

Lovforslaget gir regler om kommisjonens formål, organisering og oppgaver, herunder om kommisjonens publisering av anonymiserte rapporter og tilrådninger. Lovforslaget gir videre regler om utlevering av taushetsbelagte opplysninger til kommisjonen,

kommisjonens taushetsplikt og behandling av personopplysninger. Videre foreslås det noen saksbehandlingsregler for kommisjonens undersøkelser.

Politidirektoratets merknader

Generelle kommentarer

Politidirektoratet uttrykte i høringssvar til NOU 2020:17 Varslede drap? at vi ikke kunne se det var nødvendig å opprette en permanent partnerdrapskommisjon, og at utvikling og forsterkning av samhandlingsrelasjonene mellom politiet og andre offentlige instanser etter deres vurdering ville være en bedre ressursutnyttelse og gi et bedre kompetanseløft. Det ble også vist til at dette allerede er en høyt prioritert oppgave. Også Oslo Politidistrikt stilte spørsmål ved om det er rett ressursbruk å opprette en permanent kommisjon for undersøkelser av et relativt begrenset antall saker, og at gevinsten av undersøkelsene burde vurderes opp mot annen styrking av det forebyggende arbeidet.

Departementets vurderinger knyttet til opprettelse av partnerdrapskommisjon og dermed også lovforslaget fremstår grundig og veloverveid. Saken er belyst på en god og oversiktlig måte, og Politidirektoratet tiltrer derfor departementets vurderinger knyttet til behovet for opprettelse av partnerdrapskommisjonen. Særlig handler det om å sikre et godt kunnskapsgrunnlag for å kunne forebygge bedre innen alle etater. Politidirektoratet er enig i at forebyggingspotensialet ligger i en samlet innsats fra både politi og øvrige instanser/hjelpeapparat.

Det fremstår tydelig at departementet har lyttet til tidligere innspill blant annet fra Kripos knyttet til en tydelig formålsbestemmelse og ivaretagelse av personvern. I tillegg er det positivt at formålet med å opprette en permanent partnerdrapskommisjon skal være læring og utvikling.. Dette gir opprettelsen av kommisjonen et godt fundament. Ikke minst bidrar dette til å synliggjøre videre utviklingspotensial for å sikre bedre ivaretagelse og forebygging av vold i nære relasjoner og partnerdrap.

Politidirektoratet tiltrer Justis- og Beredskapsdepartementets forslag til lov om statens kommisjon for partnerdrap slik lovforslaget foreligger, med de presiseringene og forslagene som fremkommer i det følgende.

Til punkt 4.2.2

Departementet fastholder at kommisjonens arbeidsområde vil konsentrere seg om undersøkelser av drap og andre lovbrudd med dødsfølge. Dette tiltres fra Politidirektoratet. Direktoratet er også enig i forslaget om å utvide arbeidsområdet til kommisjonen til også å omfatte kjærestedrap. Vi viser her til Oslo politidistrikts og Kripos' uttalelse når det gjelder behov for nærmere avgrensning av dette begrepet.

Til punkt 4.3.2

En tydeliggjøring av at partnerdrapskommisjonen skal være en uavhengig instans som ikke kan instrueres er et viktig grep for å sikre nøytralitet og objektivitet. Forslaget tiltres.

Hva gjelder kommisjonens sammensetning er vi enige i at denne bør være bredt sammensatt og dekker flere etater og fagområder. Vold i nære relasjoner treffer samfunnet bredt, derfor må en slik kommisjon være tilsvarende sammensatt. Forslaget tiltres.

Til punkt 4.4.2

Et viktig punkt er at kommisjonen skal gjennomføre undersøkelser med sikte på å avdekke årsaksfaktorer og relevante bakenforliggende forhold, samt å klargjøre

hendelsesforløp av betydning for offentlige virksomheters arbeid for å forebygge partnervold og partnerdrap. Politidirektoratet understreker viktigheten av at kommisjonens arbeid må identifisere rotårsaker og bakenforliggende forhold som vil gi politiet og andre etater sentral informasjon i det videre forebyggende arbeidet. Et krav om publisering av rapporter tiltres.

Departementet foreslår å lovfeste at Justis- og beredskapsdepartementet har ansvar for å koordinere videre oppfølging av rapportens tilrådninger. Partnervold og partnerdrap treffer ulike departementer. Politidirektoratet anbefaler en ny vurdering av koordineringsansvaret. Ofte ser en at sosioøkonomiske forhold, helseutfordringer, rusutfordringer mv er medvirkende faktorer i disse sakene. Andre etater vil som hovedregel kunne få informasjon og kunnskap om faktorer som kan bidra til partnervold og partnerdrap tidligere enn politiet. Politiet kommer ofte inn i bildet når ugjerningen allerede har skjedd.

Politidirektoratet ser en risiko for at det fremdeles vil pekes på politiets virkemidler fremfor øvrige instanser ved å plassere koordineringsansvar som foreslått. Justissektorens rolle er sentral, men dersom det er forebygging som skal være hovedformålet, bør koordineringsansvaret tilligge de sektorer som først vil få kunnskap om uoverensstemmelser eller at det er problemer i forhold som tilsier risiko for partnervold og partnerdrap.

Til punkt 5.2.1, 5.2.2 og 6.1

Politidirektoratet er enig i at kommisjonen skal kunne innhente dokumenter fra flere instanser for å sikre et bredest mulig grunnlag for å avdekke rot-årsak til hendelsen. Videre tiltres forslag om at Statens sivilrettsforvaltning gis behandlingsansvar for behandling av personopplysninger for kommisjonens arbeid.

Vi viser til kommentarene fra Kripos når det gjelder forslagene til §§ 6, 7 og 8 om gjelder regulering av politiets og andre myndigheters plikt og adgang til å utlevere opplysninger til kommisjonen og slutter oss til Kripos' innspill, herunder når det gjelder presisering av ordlyden forslag til § 6.

Til punkt 5.3.2 og 6.4

Det foreslås et unntak fra forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6 om anledningen til å anmelde eller gi opplysninger til påtalemyndigheten om lovbrudd. Departementet begrunner unntaket fra forvaltningsloven § 13 første ledd b nr. 6 ved å vise til formålet med kommisjonens arbeid og viktigheten av at de får tilgang til nødvendige opplysninger. Samtidig foreslår departementet i § 12 et forbud mot bruk som bevis i senere straffesak eller sivil sak. Tilsvarende bevisforbud er tidligere vedtatt for andre utvalg/kommisjoner, for eksempel knyttet til Baneheiautvalget, NAV-granskningsutvalget og Koronakommisjonen.

Kripos er imot en slik begrensning og uttaler:

Kripos er prinsipielt imot en slik begrensning i lovverket. Det kan føre til manglende oppfølging av alvorlig kriminalitet, hvilket igjen kan svekke tillitten til politiet, domstoler og det øvrige myndighetsapparat. Departementet bruker som argument for unntaket (side 29, siste setning) at departementet ser det som "lite aktuelt" at kommisjonen skal ønske å gi opplysninger "av allmenne hensyn". Dette fremstår for Kripos som dårlig argumentasjon. Det er godt mulig at kommisjonen – hensett til sitt oppdrag – i svært få tilfeller vil finne det ønskelig å gi opplysninger til politiet av allmenne hensyn. Samtidig bør jo nettopp denne vurderingen være kommisjonens egen, slik at den i helt spesielle situasjoner har muligheten til på egnet måte å

opplyse politiet om lovbrudd. Dette kan typisk være aktuelt i situasjoner hvor det avdekkes opplysninger om svært alvorlig kriminalitet. At en slik mulighet for kommisjonen skal ha som følge at kommisjonen ikke vil få tilgang til nødvendige opplysninger, stiller Kripas seg tvilende til."

Etter Politidirektoratets oppfatning har Kripas vektige argumenter mot et absolutt bevisforbud ut fra et kriminalitetsbekjempelsesperspektiv. Vi mener imidlertid at hensynet til at kommisjonen skal få det nødvendige informasjonstilfanget for å utføre sitt mandat, f.eks. fra helsesektoren og andre med profesjonsbestemt taushetsplikt, er av stor betydning. En sentral del av departementets begrunnelse for et bevisforbud knytter seg til dette og til at opplysninger kun vil deles mellom et begrenset antall medlemmer i kommisjonen. Unntaket fra forvaltningsloven § 13 første ledd b nr. 6 og bevisforbudet må sees i sammenheng med dette. Politidirektoratet slutter seg derfor til departementets syn på disse spørsmålene.

Politidirektoratet viser i den forbindelse til at bevisforbudet ikke er til hinder for at politiet innhenter opplysninger etter egne hjemler, for eksempel i straffeprosessloven. Videre vil kommisjonens taushetsplikt stå tilbake for avvergingsplikten etter straffeloven § 196, varslingsplikten i straffeloven 226, hjelpeplikten i straffeloven 287 og opplysningsplikten til barnevernet, jf. barnevernloven § 13 -2. Vi slutter oss til Kripas' synspunkter om at dette klart må komme frem i det videre lovarbeidet, herunder i kommende proposisjons særmerknader, og videre at bevisforbudet heller ikke kan omfatte opplysninger som kommisjonen er pliktig til å gi etter disse bestemmelsene.

Til punkt 6.6.2

Politidirektoratet støtter departementets vurdering og forslag til at ordningen evalueres etter en viss periode. Det kan fremstå fornuftig å ha 5 års intervaller på en slik evaluering.

Til kapittel 7

For politiets del vil forslaget kunne løses innenfor eksisterende rammer. Det vil også kunne etableres digitale parametere slik at prosessene i noen grad kan automatiseres.

Med hilsen

Kristine Langkaas
Seksjonssjef

Marielle Kvalheim Gunnarsen
Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg:

Høringsinnspill - forslag til lov om statens kommisjon for partnerdrap - Oslo politidistrikt
Tilbakemelding - Høring - forslag til lov om statens kommisjon for partnerdrap - Sør-Vest politidistrikt
Tilbakemelding - Høring - forslag til lov om statens kommisjon for partnerdrap - Nordland politidistrikt
Tilbakemelding - Høring - forslag til lov om statens kommisjon for partnerdrap - Kripas
Tilbakemelding - Høring - forslag til lov om statens kommisjon for partnerdrap

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:
24/128470-3

Vår referanse:
24/177727 - 1

Sted, dato:
Oslo, 13.08.2024

Høringssvar - forslag til lov om statens kommisjon for partnerdrap

Det vises til brev av 05.07.2024 vedrørende forslag til lov om statens kommisjon for partnerdrap.

Lovforslaget er en av anbefalingene fra partnerdrapsutvalget i NOU 2020:17 *Varslede drap? Partnerdrapsutvalgets utredning* om å etablere en permanent og uavhengig undersøkelseskommisjon for partnerdrap. Formålet med kommisjonens arbeid vil være å bidra til økt fenomenforståelse om partnerdrap og å identifisere forbedringspunkter i offentlige instansers arbeid for å kunne forebygge partnervold og partnerdrap. Formålet er tiltenkt å være læring og utvikling og ikke fordeling av skyld.

Oslo politidistrikt (OPD) viser til sin høringsuttalelse for NOU: 2020-17 *Varslede drap. Partnerdrapsutvalgets utredning* av 12.04.2021 hvor OPD stilte spørsmål ved om det er rett ressursbruk å opprette en permanent kommisjon for partnerdrap. På bakgrunn av det lave partnerdrap-tallet forut for høringen NOU:2020-17, mente OPD at gevinsten av opprettelse av en egen kommisjon som har ansvar for å gjennomgå et lavt antall saker bør veies mot å i stedet styrke det forebyggende arbeidet.

I følge Kripas' nasjonale drapsoversikt for 2023 ble 58 % av ofrene drept av noen i en nær relasjon. Med nær relasjon siktes det til partner/tidligere partner, kjæreste/tidligere kjæreste, barn, forelder eller annen familierelasjon. Det fremgår videre av denne oversikten at det ble drept 17 personer av en partner, ekspartner eller en de hadde eller hadde hatt en kjærsterelasjon til.¹ I følge nasjonal drapsoversikt, utgjorde denne kategorien 45 prosent av drapene i 2023, og var den nest høyeste i siste tiårsperiode.

Denne økning underbygger behovet for opprettelse av en egen kommisjon. OPD fastholder at det er et stort behov for å styrke forebyggingen av gjentatt og alvorlig vold

¹ Kripas – Nasjonal drapsoversikt 2023.

i nære relasjoner. Politiets systematiske evalueringer av saker synliggjør forbedringspunkter i politiets etterforskning. Imidlertid har politiet begrenset mulighet til å videreformidle læringspunktene og å sette disse i system, særlig gjelder dette for samfunnets øvrige hjelpeapparat. En foreslått kommisjon vil bidra til å få frem læringspunkter og videreutvikle arbeidet for å forebygge partnervold og partnerdrap.

Politiets varslings- og utleveringsplikt:

Det foreslås å lovfeste en plikt for politiet til straks å varsle om saker som omfattes av kommisjonens mandat å undersøke. Denne varslingsplikten inntreffer i det straffesaken er rettskraftig avgjort. OPD mener at det er fornuftig at en slik varslingsplikt inntreffer først etter at straffesaken er rettskraftig avgjort.

Videre er det foreslått at politiet uoppfordret skal oversende straffesakens dokumenter til partnerdrapskommisjonen. Om forståelsen av straffesakens dokumenter vises det til begrepet sakens dokumenter i straffeprosessloven § 242. En omfattende utlevering av sakens dokumenter, vil gi en helhetlig og god informasjon om hvordan sakene ble håndtert før drapet. OPD er enig i unntaket for utlevering av opplysninger som er innhentet ved kommunikasjonskontroll, som er særskilt formålsbegrenset etter straffeprosessloven § 216 h.

I de tilfeller hvor det er flere eldre henlagte saker forut for drapssaken, kan det være hensiktsmessig for kommisjonen å også få innblikk i disse dokumentene, da et partnerdrap ofte er foranlediget av partnervold og/eller trusler, ref. Partnerdrapsutvalgets gjennomgang av straffesaksdokumentene i 19 partnerdrapssaker.

Straffbare forhold som kan utløse kommisjonens undersøkelser:

Det er foreslått at kommisjonen kan undersøke drapssaker etter straffeloven § 275 og andre lovbrudd med dødsfølge etter straffeloven §§ 272 (kroppskrenkelse med døden til følge), 274 (grov kroppsskade med døden til følge) og 283 (grov mishandling i nære relasjoner). For at disse straffbare handlingene skal omfattes, skal handlingen ha vært begått av nåværende eller tidligere ektefelle samboer eller kjæreste.

Det er utfordringer med avgrensingen av hvilke saker som skal anses som kjærestedrap og høringsinstansens er bedt om å gi innspill til eventuelle relevante kriterier for avgrensning av dette begrepet.

Etter OPDs mening er det krevende å oppstille relevante kriterier for hvem som anses som kjæresten. En oppstilling av kvalifiserte kroppskrenkelser som for eksempel ved kvelertak eller annen farlig voldsutøvelse som kan føre til drap, vil kunne være mer relevant. Et typisk eksempel vil være gjentatte kvelertak hvor gjerningspersonen sitter på fornærmede. Kvalifisert voldsutøvelse i kombinasjon med skadeverk vil også være relevante kriterier. Eksempler på dette kan være bruk av kniv eller annet farlig redskap rett ved halsen til fornærmede, gjentatte slag i husveggen ved bruk av hammer etc. Slike kriterier vil også ha betydning for definisjonen av drapforsøk.

Kommisjonens arbeidsområde:

I lovforslagets § 2 er det definert hva som er kommisjonens arbeidsområde. Videre at arbeidet skal omfatte tilfeller der lovbruddet er begått i Norge eller på norske skip i internasjonalt farvann.

Forutsetningen om at lovbruddet/drapet skal ha skjedd i Norge eller på norsk skip i internasjonalt farvann, kan føre til at kommisjonen ikke får kjennskap til partnerdrap begått av norske statsborgere med partnervoldshistorikk i Norge. Partnervold og partnerdrap kan også forekomme på ferie eller ved lengre opphold i utlandet. I andre tilfeller kan partnerdrap også skje som bestillingsdrap i utlandet med partner i Norge som

medvirker. Forutsetningen bør være at partnerne har levd i Norge i tiden forut for drapet slik at kommisjonen kan gjennomgå offentlige instansers kontakt med dem i forkant av drapet. Etter OPDs vurdering kunne avgrensningen med fordel vært mer lik straffelovens § 5 og gjelde handlinger foretatt av norsk statsborger eller av en person med bosted i Norge.

OPD har ingen ytterligere kommentarer til lovforslaget.

Med hilsen

Beate Brinch Sand

Politiinspektør

Rukhsana Ashraf

Politiadvokat 2

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Deres referanse:
24/128470-5

Vår referanse:
24/152986 - 2

Sted, dato:
Stavanger, 12.08.2024

Høringsinnspill - Forslag til lov om statens kommisjon for partnerdrap

Sør-Vest politidistrikt viser til Politidirektoratets brev av 5. juli 2024, hvor direktoratet ber om eventuelle innspill på høringen.

Sør-Vest politidistrikt har ingen merknader til Justisdepartementets lovforslag.

Med hilsen

Bjarne Risvoll Winterhus-Fjeld
Saksbehandler

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:
24/128470-5

Vår referanse:
24/131343 - 3

Sted, dato:
Bodø, 31.07.2024

Høring - forslag til lov om statens kommisjon for partnerdrap

Viser til brev av 5. juli 2024 hvor høringsfristen settes til 8. august 2024 og at høringsinnspill skal sendes Politidirektoratet for felles innsendelse til Justisdepartementet.

Nordland politidistrikt støtter opprettelsen av en statlig partnerdrapskommisjon og har ingen vesentlige merknader til høringsnotat " Forslag til lov om statens kommisjon for partnerdrap" (heretter omtalt som "forslaget"), foruten det som omhandler utleveringsplikten av opplysninger til kommisjonen jf. forslagens punkt 5.2 og lovforslaget § 8.

Det fremgår av forslagens punkt 5.1, side 24 avsnitt 4 at:

"Partnerdrapskommisjonen vil måtte innrette sitt arbeid etter personvernforordningens prinsipper for behandling av personopplysninger etter art. 5, herunder prinsippet om dataminimering, lagringsbegrensning og integritet og konfidensialitet. Videre foreslås det i denne loven at partnerdrapskommisjonen pålegges en streng taushetsplikt".

Videre står det under samme punkt, forslagens side 23-24:

"For partnerdrapskommisjonen vil det være nødvendig å behandle særlige kategorier av personopplysninger, som helseopplysninger, opplysninger om rasemessig eller etnisk opprinnelse, politisk oppfatning, religion mv."

Partnerdrapskommisjonen vil, basert på formålet og arbeidsområdet for kommisjonen jf. forslagens punkt 4.1 og 4.2, primært ha et lærings -og forebyggende perspektiv for å redusere risiko for framtidige partnervold og partnerdrap.

Sett i lys at dette stiller Nordland politidistrikt spørsmål ved om opprettelsen av partnerdrapskommisjonen vil kunne ivareta formålet sitt dersom ikke alle aktuelle informasjonsbesittere pålegges en utleveringsplikt til partnerdrapskommisjonen.

I forslaget punkt 5.2.2 side 26 avsnitt 5 vises det til at utvalget foreslo en slik utleveringsplikt, men at departementet ikke går videre med utvalgets forslag til å etablere utleveringsplikt for andre enn politiet.

Som begrunnelse for at man ikke går videre med forslaget fremholdes det at:

"Oppstilling av utleveringsplikt er tidligere blitt vurdert ved oppnevning av midlertidige granskningsutvalg. Det vises for eksempel til Prop. 10 L (2022-2023) om lov om informasjonstilgang m.m. for ekstremismekommisjonen s. 32, hvor det vises til at det ikke er kjent at tidligere granskningsutvalg med tilsvarende bestemmelse har hatt problemer med å få tilgang til nødvendige opplysninger. Det legges til grunn at aktuelle instanser vil ønske å bidra til partnerdrapskommisjonens arbeid og derfor frivillig vil bidra med nødvendige opplysninger."

I forslaget punkt 8 – Lovforslagets § 8, foreslår det følgende lovbestemmelse:

"§ 8. Utlevering av taushetsbelagte opplysninger til kommisjonen

Enhver kan uten hinder av taushetsplikt gi kommisjonen opplysninger som er nødvendige for kommisjonens arbeid. Dette gjelder også opplysninger som nevnt i straffeprosessloven § 119 første ledd og tvisteloven § 22-5 første ledd"

I dette ligger det en klar adgang til å fravike taushetspliktreglene, men gir også rom for skjønnsmessige vurderinger, og lar vurderingen ligge hos den enkelte og den enkelte instans, jf. ordlyden *"enhver"*. I dette ligger det derfor en mulighet for at vurderingene om utlevering av opplysninger skal skje eller ikke kan bli basert på hensyn som medfører at man ikke finner det riktig å utlevere opplysninger. Dette vil videre kunne gi partnerdrapskommisjonen et mangelfullt grunnlag og kunne lede til at formålet til partnerdrapskommisjonen ikke oppnås. I forlengelsen av dette formodes det at en ubetinget utleveringsplikt vil være enklere å praktisere for den som besitter opplysningene som ønskes utlevert.

Nordland politidistrikt mener derfor at en "kan"-regel slik som lovforslagets § 8 lyder, kan resultere i en begrensning i partnerdrapskommisjonen tilgang til relevante opplysninger.

Med hilsen

Roy-Ove Lunde

Politiinspektør

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:
24/128470-5

Vår referanse:
24/132810 - 3

Sted, dato:
Bergen, 09.07.2024

Høring - forslag til lov om statens kommisjon for partnerdrap

Jeg viser til vedlagte høringsbrev med frist 8. august 2024.

Slik ressursituasjonen er på berørte enheter i juli har vi dessverre ikke kapasitet til å sette oss inn i og skrive en begrunnet høringsuttalelse.

Med hilsen

Gunnar Henry Fløystad
Politiinspektør

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Deres referanse:
24/128470 - 3

Vår referanse:
24/153105 - 2

Sted, dato:
Oslo, 30.07.2024

Høringsuttalelse - forslag til lov om statens kommisjon for partnerdrap

Det vises til høringsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet av 11. juni 2024 om forslag til lov om statens kommisjon for partnerdrap, samt brev fra Politidirektoratet av 5. juli 2024 hvor høringsfrist er satt til 8. august 2024.

Kripos har gjennomgått høringsnotatet med vekt på de deler av høringen som har særlig betydning for Kripos' ansvar og oppgaver. Kripos har flere merknader til departementets forslag og våre kommentarer er knyttet opp mot de enkelte bestemmelser i lovforslaget.

Til § 1 Formål

Av formålsbestemmelsen fremgår at det primært er offentlige instanser som skal undersøkes med formål å forebygge partnervold og partnerdrap. I den anledning vil Kripos fremheve at det er et forebyggingspotensial også hos ulike private aktører som for eksempel flyktninghjelp, krisesentre og ulike trossamfunn.

Til § 2 Kommisjonens arbeidsområde

Etter Kripos' vurdering bør ikke kommisjonens arbeidsområde begrenses som foreslått. Kripos mener arbeidsområdet bør utvides slik at lovbrudd med dødsfølge i nære relasjoner omfattes. Det vises til definisjonen av nære relasjoner i straffeloven § 282. Det samme gjøres gjeldende for forsøk på slike lovbrudd. Vi er i samtidig enig med departementet i at aktuelle lovbrudd begått av fornærmedes kjæreste bør omfattes.

Det er relativt få drap i Norge. For å trekke læring fra saksgjennomgangene bør man ha et større sakstilfang enn det den foreslåtte avgrensning vil gi. Et tilleggsargument for utvidelse av kommisjonens mandat er at det enkelte år vil være så få saker at det uten en utvidelse vil bli vanskelig for kommisjonen å skrive anonymiserte samlerapporter.

Videre vil vi fremheve at motivasjonen for drap på andre familiemedlemmer vil kunne ligne på motivasjonen for partnerdrap. I saker hvor gjerningspersonen dreper parets barn ser vi ofte lignende motivasjon for drapet som ved partnerdrap, som for eksempel hevn, sjalusi og at paret er i en bruddsituasjon.

Kripos gjennomgang fra 2020¹ av 32 saker hvor 37 barn ble drept av en gjerningsperson som deretter begikk selvmord, viste at mange gjerningspersoner hadde tydelige samlivsproblemer og et svært konfliktfylt forhold til barnets andre forelder. I noen av sakene forelå det så mye foruroligende informasjon i forkant av drapet at det etter vår vurdering er grunn til å stille spørsmål ved om drapet kunne vært forhindret.

I saker med drap av barn er det svært sjeldent at gjerningspersonens aggresjon er rettet mot barnet. Som funnene i overnevnte Kripos-rapport antyder, skjer slike drap ofte ved at en forelder tar livet av barna sine som hevn mot eller for å skade barnets andre forelder.² Kommisjonens mandat om å undersøke politiets og hjelpeapparatets involvering i forkant av drapet vil derfor være svært relevant også i saker hvor det er parets barn som drepes.

Lignende argumenter for å inkludere drap i nære relasjoner mer generelt gjør seg også gjeldende om man tar utgangspunkt i saker der voksne barn dreper en eller begge foreldre. I likhet med partnerdrap vil det også ofte her være en voldshistorikk i forkant, samt rusproblematikk og/eller psykiske lidelser. Politiet og ulike deler av hjelpeapparatet vil ofte ha vært involvert forut for gjerningen.

Kripos kan heller ikke – hensett til uttalt formål med kommisjonens arbeid – se gode grunner til at *forsøk* på aktuelle lovbrudd ikke skal inngå i de saker kommisjonen skal undersøke. Vi viser herunder til at inkludering av forsøkshandlinger også er foreslått av flere andre høringsinstanser.

Foreslått avgrensning av kommisjonens mandat vil ekskludere æresdrap begått av for eksempel onkler og fettere. Dette vil også være tilfellet ved den utvidelse Kripos foreslår. Riktignok inkluderer departementets forslag medvirkning til handlingen. Her viser vi imidlertid til Kripos' nylige utgitte rapport om æresdrap i perioden 2000-2022³ hvor det fremgår at det kun er i *en* sak at noen har blitt domfelt for medvirkning, selv om det i 11 av 24 saker forelå informasjon som tydet på at andre enn gjerningsmannen hadde medvirket til drapshandlingen. Kripos mener likevel at man – inntil kommisjonen har høstet erfaring fra arbeidet – ikke bør foreta en ytterligere utvidelse av aktuell personkrets.

Kripos støtter departementets tilråding om å inkludere relasjonen "kjæreste/tidligere kjæreste" i kommisjonens arbeidsområde. Vi mener samtidig at begrepet bør defineres tydelig i det videre lovarbeidet, enten i selve lovteksten eller i kommende proposisjons særmerknader. For tvilstilfelle viser vi til kriterier inntatt i høringsnotatet på side 18, nest siste avsnitt som er hentet fra Nasjonal drapsoversikt. Det er etter vår vurdering viktig at en definisjon hensyntar at det forekommer saker hvor gjerningspersonens forestilling om at det har vært en kjæsterelasjon fremstår som ønsketenkning eller en vrangforestilling. Samtidig bør definisjonen være fleksibel nok til at kommisjonen kan trekke lærdom også fra saker der pårørende til avdøde finner det støtende å omtale gjerningspersonens og fornærmedes relasjon som "tidligere kjæreste".

Kripos foreslår at bestemmelsens første ledd andre setning omformuleres. Foreslått ordlyd er etter vår vurdering klar og åpner for misforståelser. Som alternativ foreslås:

Kommisjonen kan undersøke saker der gjerningsperson er rettskraftig dømt eller saker der gjerningspersonen er frifunnet på grunnlag av manglende skyldbevne. Det samme

¹ Kripos (2020). Drap og selvdrap – Når barn blir drept og gjerningspersonen begår selvdrap. Politiet: Kripos.

² Liem, M. (2010). *Homicide followed by Suicide. An empirical analysis*. PhD Dissertation, Utrecht University.

Liem, M. (2010b). Homicide followed by suicide: A review. *Aggression and Violent Behavior*, 15(3), 153–161.

³ Kripos (2024). *Æresdrap i Norge 2000-2022*. Politiet: Kripos.

gjelder saker som er henlagt på grunnlag av manglende skylddevne eller er henlagt på grunnlag av mistenktes død.

Kripos forslag til ordlyd tydeliggjør – som høringsnotatet også understreker – at en frifinnelse må være knyttet til manglende skylddevne. Videre vil Kripos' forslag sørge for at lovteksten korresponderer med de begreper (og avgjørelseskoder) påtalemyndigheten opererer med og må forholde seg til der en *antatt* gjerningsperson er død. Aktuell avgjørelseskode i slike saker er kode 64 – *henlagt som følge av mistenktes død*. Å innføre et særskilt krav i loven om at påtalemyndigheten i disse tilfellene "*... anser forholdet tilstrekkelig bevist i henhold til det strafferettslige beviskravet...*" fremstår for Kripos' som uegnet og ikke gjennomførbart. Det kan ikke legges opp til at påtalemyndigheten – til bruk for kommisjonen – skal treffe en egen påtalevurdering og påtalebeslutning knyttet til bevisene ut over den vurdering som gjøres i tilknytning til en eventuell henleggelse på kode 064. Den uttalelse om en slik bevisvurdering som gjøres i høringsnotatet (side 19, første avsnitt) om at "*...I disse tilfellene kreves det ikke en fornyet vurdering av gjerningspersonens strafferettslige skyld, avgrensningen sikter til den objektive gjerningsbeskrivelsen...*" gir etter Kripos vurdering heller ingen mening sett hen til det beviskrav påtalemyndigheten forholder seg til.

Kripos kan ikke se at den avgrensning som gjøres § 2 siste ledd er godt begrunnet i høringsnotatet. Formuleringen innebærer et brudd på det alminnelige utgangspunkt i straffeloven § 5 om at enkelte forhold begått i utlandet er underlagt norsk straffelov. Tilfeller hvor for eksempel ektefeller er drept under opphold i utlandet er ikke upraktiske og fremstår heller ikke irrelevante sett hen til kommisjonens formål. Slike bør derfor også inngå i kommisjonens saksgrunnlag.

Til § 6 – Varsel til kommisjonen

Kripos mener bruken av begrepet "straks" i bestemmelsens første ledd korresponderer dårlig med det utgangspunkt som fremgår av høringsnotatet (side 34, tredje avsnitt, første punktum) om at "*...Varslingsplikten inntreffer i det straffesaken er rettskraftig avgjort...*". Vi foreslår derfor at man justerer ordlyden, for eksempel slik "*Politiet skal varsle kommisjonen om saker som omfattes av kommisjonens arbeidsområde, jf. § 2, så snart sakene er rettskraftig avgjort*". Begrepet straks gir feilaktig inntrykk av at kommisjonen skal arbeide med pågående saker.

Varsling må skje fra det distrikt/særorgan som eier saken. En varsling generert av at saken avgjøres i politiets saksbehandlingssystemer – som forutsatt i høringsnotatet – vil kreve teknisk utvikling og involvering av Politiets IT-enhet (PIT).

Kripos monitorerer drap etter straffeloven § 275 og andre lovbrudd med dødsfølge etter straffeloven § 272 (grov kroppskrenkelse med døden til følge) og § 274 (grov kroppsskade med døden til følge). Nasjonal drapsoversikt publiseres medio januar hvert år. Kripos registrerer blant annet relasjoner mellom offer og gjerningspersoner og vil kunne hjelpe kommisjonen med oversikt over saker som faller inn under deres arbeidsområde.

I bestemmelsens andre ledd pålegges politiet en plikt til å oversende kommisjonen straffesakens dokumenter. Når det gjelder avgrensningen knyttet til opplysninger "*...innhentet ved kommunikasjonskontroll eller andre skjulte tvangsmidler...*" vil Kripos understreke at "skjulte tvangsmidler" ikke er et rettslig definert begrep. I høringsnotatet (side 28, andre avsnitt) er det vist til opplysninger omfattet av taushetsplikten i straffeprosessloven § 216i. Videre nevnes opplysninger sperret etter politiregisterloven og for øvrig opplysninger gradert etter sikkerhetslov og beskyttelsesinstruks. Til dette vil Kripos bemerke at opplysninger sperret etter politiregisterloven vanskelig kan sies å inngå i "straffesakens dokumenter" i utgangspunktet. Vider vil vi vise til at saksopplysninger unntatt fra innsyn etter straffeprosessloven §§ 242a og 292a vil være vel så relevante å unnta fra de straffesaksdokumenter som skal oversendes

kommisjonen. Vi mener lovens ordlyd bør gjøres tydeligere på dette punkt. Et forslag til formulering i så henseende kan være:

Politiet skal utlevere straffesakens dokumenter til kommisjonen. Unntak gjelder for saksopplysninger som er unntatt fra innsyn jf. straffeprosessloven §§ 242a og 292a, som er undergitt særlig taushetsplikt jf. straffeprosessloven § 216i eller som er gradert jf. sikkerhetslov eller beskyttelsesinstruks.

Til § 7 Underretning og tiltak for å fremskaffe opplysninger – og til § 8 Utlevering av taushetsbelagte opplysninger til kommisjonen

Kripas' representant i Partnerdrapsutvalget opplevde det som utfordrende at man kun hadde tilgang til saksdokumentene i aktuell drapssak. Utvalget hadde ikke tilgang til eventuelle forutgående voldssaker. For å avdekke svikt eller forebyggingspotensial vil historikken hos politiet og i hjelpeapparatet kunne være nødvendig for kommisjonen. Tidligere voldssaker henlagt på bevisets stilling ses ofte i partnerdrapssaker. En slik historikk fremgår ikke nødvendigvis av dokumentene i den straffesak kommisjonen skal få oversendt. For å vurdere gjerningspersonens voldshistorikk og møtepunkter med politiet vil kommisjonen kunne ha behov for en oversikt over tidligere straffesaker gjerningspersonen har vært mistenkt, siktet eller domfelt i. Kommisjonen kan også ha behov for å få utlevert et utvalg av slike saker i sin helhet, herunder også saker som ikke har medført domfellelse.

Slik Kripas forstår høringsnotat og lovforslag kan kommisjonen i slike tilfelle – med hjemmel i foreslått § 7 første ledd - *anmode* politiet om ytterligere opplysninger, og politiet *kan* så velge å gi kommisjonen opplysninger uten hinder av taushetsplikt, jf. foreslått § 8 første ledd. Dette synes å stå delvis i motstrid til uttalelse i høringsnotatet (side 26, femte avsnitt, første punktum) om at "...Departementet går ikke videre med utvalgets forslag til å etablere utleveringsplikt **for andre enn politiet**...". Slik lovforslaget lyder må det etter Kripas vurdering være klart at politiets *plikt* til utlevering begrenser seg til *straffesakens dokumenter* jf. forslaget § 6 annet ledd. For andre opplysninger strekker ikke politiets plikt seg lenger enn det som vil gjelde for andre enn politiet – altså en adgang, men ingen plikt, til å utlevere jf. lovforslagets § 8 første ledd. Kripas vil understreke denne forståelsen og samtidig klart fremheve betydningen av at dette også er det eneste forsvarlige og formålstjenlige utgangspunkt. Det kan ikke være slik at politiets *plikt* til utlevering av opplysninger går lenger enn de opplysninger som følger av dokumentene i den aktuelle straffesak kommisjonen skal ha tilgang til. Ut over straffesakens dokumenter er politiet ansvarlig for behandling av opplysninger i et stort omfang. Hvorvidt slike – etter anmodning – kan utleveres til kommisjonen må vurderes konkret, med utgangspunkt i det regelsett de aktuelle opplysninger er underlagt. En annen løsning vil frata politiet muligheten til å følge opp sitt behandlingsansvar.

Til § 9 Kommisjonens taushetsplikt

I bestemmelsens annet ledd gjøres det unntak fra forvaltningsloven § 13b første ledd, nummer 6, med den følge at kommisjonen ikke skal kunne gi opplysninger til politiet om lovbrudd.

Kripas er prinsipielt imot en slik begrensning i lovverket. Det kan føre til manglende oppfølging av alvorlig kriminalitet, hvilket igjen kan svekke tillitten til politiet, domstoler og det øvrige myndighetsapparat. Departementet bruker som argument for unntaket (side 29, siste setning) at departementet ser det som "lite aktuelt" at kommisjonen skal ønske å gi opplysninger "av allmenne hensyn". Dette fremstår for Kripas som dårlig argumentasjon. Det er godt mulig at kommisjonen – hensett til sitt oppdrag – i svært få tilfeller vil finne det ønskelig å gi opplysninger til politiet av allmenne hensyn. Samtidig bør jo nettopp denne vurderingen være kommisjonens egen, slik at den i helt spesielle situasjoner har muligheten til på egnet måte å opplyse politiet om lovbrudd. Dette kan typisk være aktuelt i situasjoner hvor det avdekkes opplysninger om svært alvorlig kriminalitet. At en slik mulighet for kommisjonen skal ha som følge at kommisjonen ikke

vil få tilgang til nødvendige opplysninger, stiller Kripos seg tvilende til. Vi viser for øvrig til våre kommentarer til lovforslagets § 12.

I høringsnotatet (side 29, fjerde og femte avsnitt) klargjøres at kommisjonens taushetsplikt står tilbake for avvergeplikten i straffeloven § 196, varslingsplikten i straffeloven § 226, hjelpeplikten i straffeloven § 287 og opplysningsplikten til barnevernet jf. barnevernsloven § 13-2. Dette er svært viktige unntak fra taushetsplikten – og Kripos vil understreke betydningen av at disse klart fremkommer i det videre lovarbeidet, herunder i kommende proposisjons særmerknader.

Til § 10 Begrensninger i innsynsretten

Kripos vil tydelig støtte at offentliglova ikke skal gjelde straffesaksdokumenter utlevert fra politiet, jf. foreslått første ledd. Det samme gjelder forslag til annet ledd inntatt i klammeparentes, som vil innebære at eventuelt krav om innsyn i opplysninger utlevert kommisjonen fra politiet må fremmes for aktuelt politidistrikt/særorgan for avgjørelse der. Dette er den eneste formålstjenlige løsning, idet kunnskap og kompetanse for vurdering av et slikt krav uansett vil bero i politiet og fordi det sikrer politiets mulighet til å ivareta sitt behandlingsansvar for opplysningene.

Bestemmelsens siste ledd slår fast at uttalelser til rapporten etter § 11 kan unntas offentlighet. Kripos antar at uttalelser etter § 7 annet ledd også bør kunne unntas. Slike uttalelser kan inneholde personsensitiv informasjon, og en ubetinget innsynsrett vil uansett kunne virke hemmende for tilbakemeldinger fra både offentlige instanser og privatpersoner.

Til § 12 Forbruk mot bruk som bevis i straffesaker eller i sivil sak

Som kommentert til § 9 stiller Kripos seg svært negativ til en ubetinget regel som kan ha som følge at opplysninger av sentral betydning for oppklaring og iringteføring av meget alvorlig kriminalitet ikke skal kunne meddeles politiet eller brukes som bevis. Dette fratar politiet og andre myndighetsorganer mulighet for å følge opp sitt ansvar, og viktigst; - det strider mot samfunnets interesse i at alvorlig kriminalitet blir oppklart. Særlig i tilfelle hvor et slikt utgangspunkt kan ha betydelige konsekvenser for oppfølging av de mest alvorlige sakene, mener Kripos at det bør kunne gjøres unntak både fra et delingsforbud og fra et bevisforbud.

Et absolutt bevisforbud korresponderer heller ikke med de unntak fra kommisjonenes taushetsplikt som klargjøres i høringsnotatet. De vises til våre merknader over tilknyttet § 9 om avvergeplikten i straffeloven § 196, varslingsplikten i straffeloven § 226, hjelpeplikten i straffeloven § 287 og opplysningsplikten til barnevernet jf. barnevernsloven § 13-2. At opplysninger kommisjonen er pliktig til å gi etter disse bestemmelser ikke skal følges av en alminnelig vitneplikt i en eventuell oppfølgende straffesak gir liten mening.

Det er uansett sentralt at det i kommende proposisjons særmerknader til bestemmelsen klart fremgår – som understreket i høringsnotatet (side 37, sjette avsnitt) – at bestemmelsen ikke innebærer noe generelt forbud mot bruk av aktuelle opplysninger som bevis så lenge de kan finnes/kreves andre steder. Det er kun kommisjonens bruk av aktuelle opplysninger som forbys.

Avsluttende bemerkninger

I vårt høringsvar av 21. april 2021 til partnerdrapsutvalgets utredning, der det ble foreslått å opprette en permanent partnerdrapskommisjon, uttalte vi at kommisjonens behandling av opplysninger burde reguleres gjennom formålsangivelser, herunder om opplysningene ville kunne brukes videre til forskning og andre formål, samt bestemmelser om sletting og tilgangsbegrensninger.

Når det gjelder utlevering til forskning, har vi merket oss at departementet har vist til at det ikke foreslås å avskjære utleveringsadgangen etter forvaltningsloven § 13 d. Departementet har videre vist til at for politiet reguleres adgangen til å utlevere opplysninger til forskning av politiregisterloven § 33, og at det ikke anses aktuelt at kommisjonen vil utlevere opplysninger mottatt fra politiet i medhold av forvaltningsloven § 13 d.

Til dette vil Kripos bemerke at vi fortsatt mener lovforslaget burde inneholde en egen bestemmelse som klargjør spørsmålet om utlevering av opplysninger til forskning og andre formål. Vi mener også at lovforslaget burde inneholde bestemmelser om tilgangsbegrensning til opplysninger.

Med hilsen

Ketil Haukaas

assisterende sjef Kripos

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.